

विशेष लेख...

खेळाडू आयपीएलमध्ये खेळतात, भारतीय संघात अपयशी ठरतात?

— प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

आयपीएलमध्ये भारतीय खेळाडूंचे चमकदार प्रदर्शन आणि आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये (भारतीय संघात) त्यांची संघर्षमय कामगिरी, हा क्रिकेट चाहत्यांमध्ये नेहमीच चर्चेचा विषय राहिला आहे. आयपीएलमध्ये फलंदाज निर्धास्तपणे फटकेबाजी करतात. मात्र भारतीय संघात सामील झाल्या नंतर खेळाडूंची खेळण्याची गती ही मंद होऊन जाते, भारतीय संघात खेळताना उत्कृष्ट कामगिरी करत नसल्याचा आरोप खेळाडूंवर नेहमीच होत असतो. आय पी एल मध्ये कोट्यवधी रुपये मिळतात. हे जगातील सर्वात श्रीमंत आणि लोकप्रिय क्रिकेट लीगपैकी एक आहे. म्हणून खेळाडू इथे विनधास्त खेळतात.

२०२६ च्या लिलावात अनेक खेळाडूंना १४ कोटी ते २५ कोटी रुपयांपर्यंत रकम मिळाली आहे.

सर्वात महागडा खेळाडू: ऑस्ट्रेलियन अष्टपैलू खेळाडू कॅमेरोन ग्रीन याला कोलकाता नाईट रायडर्सने २५.२० कोटी रुपयांना विकत घेतले.

भारतीय खेळाडू: भारतीय खेळाडूंवरही मोठी बोली लागते, उदा. प्रशांत वीर याला चेन्नई सुपर किंग्स्ने १४.२ कोटी रुपयांना आपल्या संघात सामील केले. प्रत्येक संघाला खेळाडू खरेदी करण्यासाठी मोठी रक्कम (सुमारे १०० कोटींहून अधिक) दिलेली असते. करोडो रुपये मिळत असल्याने क्रिकेट पटू आय पी एल मध्ये खेळतात, इतका पैसा भारतीय संघात मिळत नसल्याने खेळाडू मन लावून खेळत नसतात, असा आरोप खेळाडूंवर केला जातो.

आयपीएलमध्ये उत्कृष्ट कामगिरी करणाऱ्या खेळाडूंचे भारतीय संघात चांगली कामगिरी न करणे, हा एक गुंतागुंतीचा मुद्दा आहे, ज्यामध्ये तांत्रिक, मानसिक आणि परिस्थितीजन्य घटकांचा समावेश होतो. आयपीएल आणि आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये लक्षणीय फरक आहेत.

मुख्य कारणे:

आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील उच्च दबाव: आयपीएल ही एक लीग आहे, परंतु भारतासाठी खेळणे म्हणजे देशाचे प्रतिनिधित्व करणे होय. जेव्हा एखादा खेळाडू आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये अपयशी ठरतो, तेव्हा त्याच्यावर तीव्र टीका होते, ज्यामुळे खेळाडूवरील मानसिक दबाव वाढतो.

खेळपट्टी आणि परिस्थिती: आयपीएलचे सामने सामान्यतः भारतीय खेळपट्ट्यांवर खेळले जातात, ज्या सपाट आणि फलंदाजांसाठी अनुकूल असतात. आंतरराष्ट्रीय स्तरावर, विशेषतः ऑस्ट्रेलिया, इंग्लंड किंवा दक्षिण आफ्रिकेत, गोलंदाजांना अधिक स्विंग आणि बाऊन्स मिळतो, ज्यामुळे वेगळ्या तंत्रांची आवश्यकता असते.

गोलंदाजीच्या गुणवत्तेतील फरक: आयपीएलमध्ये, एका संघात केवळ २-३ उच्च पात्रतेचे गोलंदाज असू शकतात. आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये, विरोधी संघातील सर्व ५-६ गोलंदाज अव्वल दर्जाचे असतात.

खेळाडूंची चाचपणी आणि कमकुवतपणा ओळखणे:

आंतरराष्ट्रीय स्तरावर, विरोधी संघ खेळाडूंच्या बलस्थानांचे आणि कमकुवतपणाचे सखोल विश्लेषण करतात आणि त्यानुसार रणनीती आखतात, जी तरुण खेळाडूंना भेदणे कठीण जाते.

स्वरूप बदल (आयपीएल विरुद्ध टी/एकदिवसीय):

आयपीएल खेळाडूंना ती स्वरूपाची सवय असते. तथापि, आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये, टी मालिकेनंतर लगेचच कसोटी किंवा एकदिवसीय मालिका असू शकते, ज्यासाठी संयम आवश्यक असतो.

स्वातंत्र्य: आयपीएलमध्ये खेळाडू अधिक निर्भयपणे खेळतात कारण ते फ्रॅंचायझीच्या रणनीतींनी बांधलेले असतात, परंतु आपल्या देशासाठी खेळताना ते कधीकधी बचावात्मक पवित्रा घेतात.

कामाच्या भाराचे व्यवस्थापन: आयपीएल आणि

आंतरराष्ट्रीय सामन्यांमध्ये सतत खेळल्याने खेळाडूंच्या फॉर्म आणि तंदुरुस्तीवर परिणाम होतो, ज्यामुळे ते सर्वोत्तम कामगिरी करू शकत नाहीत. आयपीएल ही एक टॅलेंट हंट प्लॅटफॉर्म आहे, तर आंतरराष्ट्रीय क्रिकेट ही अग्निपरीक्षा आहे. आयपीएलमध्ये सर्वांवर महत्वाचे असते, तर आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटमध्ये लेगसी निर्माण करावी लागते. आयपीएल हे एक उत्तम व्यासपीठ आहे, परंतु ते आंतरराष्ट्रीय क्रिकेटच्या कठोर परीक्षांना पर्याय नाही. तिथे यशस्वी होण्यासाठी, तांत्रिक क्षमतेइतकीच मानसिक शक्ती देखील आवश्यक असते.

श्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते “नेत्रकोष”चे प्रकाशन संपन्न

पुण्यातील प्रख्यात नेत्ररोग तज्ञ डॉ अनिल दुधभाते लिखित, नेत्रकोष पुस्तकातून डोळ्यांच्या सर्व आजारावरती साध्या, सोप्याभाषेत मार्गदर्शन

ज्योतिर्मय साहित्य

नांदेड सिटी, पुणे : पुण्यातील प्रख्यात नेत्ररोग तज्ञ डॉ अनिल दुधभाते लिखित नेत्रकोष या पुस्तकाचे प्रकाशन मुंबई येथे मा. देवेंद्र जी फडणवीस, मुख्यमंत्री (महाराष्ट्र राज्य) यांच्या शुभहस्ते, अतिशय प्रसन्न वातावरणात झाले.

अतिशय सरळ आणि सोप्या भाषेत लिहिलेले हे पुस्तक चाळून, मा. मुख्यमंत्र्यांनी आनंद व्यक्त केला. या पुस्तकास ज्येष्ठ प्रख्यात नेत्ररोग तज्ञ, पद्मश्री डॉ. तात्याराव लहाने सरांची व दीक्षित डाएट प्लॅनचे प्रसिद्ध डॉ. श्री जगन्नाथ दीक्षित यांची सुंदर आणि बोलकी प्रस्तावना लाभली आहे. नेत्रकोष या पुस्तकामध्ये डोळ्यांच्या सर्व आजारावरती साध्या, सोप्या, सरळ आणि सामान्य लोकांना

समजेल अशा भाषेमध्ये प्रत्येक आजाराचं होण्याचं कारण, ते होऊ नये म्हणून आपण घरच्या घरी काय उपाय योजना करायला हवी? आणि तो आजार झाल्यानंतर आपण घरातल्या

घरात काय घरगुती उपाय करू शकतो? आणि कॅन्धा आपणाला आपल्या जवळच्या नेत्र तज्ञाला दाखवून त्यावरती उपाययोजना करावी लागेल? या सर्व बाबी वरती अतिशय सोप्या

भाषेमध्ये मार्गदर्शन केलेलं आहे. या पुस्तकामध्ये लेखकाचा १५ वर्षांचा अनुभवातून त्यांचे हे बोल, या पुस्तकामध्ये नमूद केलेले आहेत. एवढेच नसून डॉक्टरांचे जे रुग्ण आहेत

त्यांचे वेगवेगळ्या आजार, त्यातून बरे झाल्यानंतर असणाऱ्या सर्व रुग्णांचे अभिप्राय, त्यांच्याच भाषेमध्ये अतिशय चांगल्या पद्धतीने सांगितलेले आहे. हे पुस्तक वाचक व रुग्णासाठी एम्ब्रॉनवर उपलब्ध आहे. तसेच लवकरच आपल्या जवळच्या प्रत्येक बुक स्टॉलवर मिळेल. तसेच डॉ दुधभाते नेत्रालय व रेटिना सेंटर माणिक बाग, सिंहगड रोड, पुणे येथेही हे पुस्तक उपलब्ध आहे. या पुस्तक प्रकाशनाला मा. मुख्यमंत्री श्री देवेंद्रजी फडणवीस, आमदार मा. श्री अभिमन्यू पवार, प्रधान सचिव डॉ श्रीकर परदेशी, स्वतः नेत्रतज्ञ डॉ अनिल दुधभाते, सौ डिंपल दुधभाते, साहित्यिक श्री गिरीश वसेकर, डॉ स्नेहल मानुष, श्री तन्मय कारंजकर, श्री कृष्णा सरवदे आदी उपस्थित होते.

संस्कृत अध्ययन काळाची गरज; केवळ स्कोअरिंगसाठी नको-विजय भालेराव

प्रथमकक्षात: संस्कृतशिक्षणम् प्रकल्पाचा समारोप; डॉ. प्रसाद जोशी यांचे मार्गदर्शन

ज्योतिर्मय साहित्य

पुणे - “संस्कृत भाषेतील ज्ञानार्जन केवळ शैक्षणिक गुणांपुरते मर्यादित न ठेवता, ती आपली संस्कृती आणि वारसा आहे या भावनेने शिकणे ही काळाची गरज आहे. कोडिंगसारख्या अत्याधुनिक तंत्रज्ञानापासून ते जागतिक स्तरावरील पेटंट मिळवण्यापर्यंत संस्कृतमधील प्राचीन ग्रंथांचा उपयोग होत आहे, हे लक्षात घेऊन संस्कृत अध्ययनाची आवश्यकता बहुविध प्रकारे अधोरेखित व्हायला हवी,” असे प्रतिपादन विजय भालेराव यांनी केले.

प्रथमकक्षात: संस्कृतशिक्षणम् या प्रकल्पांतर्गत शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ मध्ये संस्कृत शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या कौतुक समारोपप्रसंगी ते बोलत होते. भालेराव पुढे म्हणाले की, इयत्ता ८ वी ते १० वीच्या विद्यार्थ्यांमध्ये संस्कृत शिकण्याचे प्रमाण वाढत असले, तरी त्यामागे

केवळ स्कोअरिंग सब्जेक्ट ही पालकांची आणि विद्यार्थ्यांची मानसिकता असते. परंतु, संशोधनानुसार कोडिंगसाठी ही भाषा अत्यंत उपयुक्त ठरली आहे. अशा संस्कृतविषयक उपक्रमांना सर्वतोपरी सहकार्य करण्यास आपण कटिबद्ध असल्याचेही त्यांनी यावेळी नमूद केले.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. प्रसाद जोशी होते. त्यांनी संस्कृतमधून केलेल्या मार्गदर्शनाचे विद्यार्थी आणि पालकांना मंत्रमुग्ध केले. इयत्ता पहिलीपासून संस्कृत शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे कौतुक करताना डॉ. जोशी म्हणाले, “बालवयातच मुलांमध्ये संस्कृतची गोडी निर्माण करणारे पालक

हे खऱ्या अर्थाने उद्याच्या भारताचे शिल्पकार आहेत.” त्यांनी गेल्या पाच वर्षांपासून हा प्रकल्प राबविणाऱ्या शिक्षकांचे कौतुक करत विस्तारासाठी शुभेच्छा दिल्या. मंचावर संस्कृतभारती पश्चिम महाराष्ट्र प्रांताचे अध्यक्ष कर्नल सतीश परांजपे, पुणे महानगराध्यक्ष डॉ.

रामचंद्र शिधये आणि प्रकल्प संयोजिका मुक्ता मराठे उपस्थित होत्या. सौ. मराठे यांनी प्रास्ताविकात पाच वर्षांच्या यशस्वी प्रवासाचा आढावा घेतला आणि भविष्यात या उपक्रमाचा अधिक विस्तार करण्याचा मानस व्यक्त केला. कार्यक्रमात सहभागी विद्यार्थ्यांना मान्यवरांच्या हस्ते प्रशस्तिपत्रकांचे वितरण करण्यात आले, ज्याचे लेखन व वाचन मनाली सावळे यांनी केले. पालक प्रतिनिधी शाश्वत स्वेन यांनी आपले मनोगत व्यक्त करताना सांगितले की, पहिलीपासून मुलीला संस्कृत शिकायला मिळाल्याने तिच्यात आणि घरातील वातावरणात सकारात्मक बदल झाला आहे. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सुवर्णा बोरकर यांनी केले, तर डॉ. ओंकार जोशी यांनी वैयक्तिक गीत सादर केले. पाहुण्यांचा परिचय सोनल दवे यांनी करून दिला.

आयुष्यात चांगल्या विचारांची गरज-पद्मजा फेणाणी

ज्योतिर्मय साहित्य

पणजी - अन्न, पाणी आणि हवा जीवन जगण्यासाठी जशी आवश्यक असते तसेच चांगले साहित्य हेही आयुष्यात चांगले विचारांची गरज असते. साहित्य आणि संगीत हे त्यासाठी पूरक असतात. चांगल्या पुस्तकांद्वारे ती गरज पूर्ण होत असली तरी त्यासाठी भाषा हे महत्वाचे साधन असते. दुःख, त्रास आणि वेदना विसरायला साहित्य मदत करते तरीही भाषा टिकून राहण्यासाठी आपण सतत आणि पिढ्यान् पिढ्या ती बोलत राहिली पाहिजे, असे प्रतिपादन ज्येष्ठ गायिका आणि संमेलनाध्यक्ष पद्मश्री पद्मजा फेणाणी यांनी केले. साहित्यलेणी प्रतिष्ठान, ताळगाव या संस्थेतर्फे दो मे २०२६ रोजी पणजीत एक दिवसीय मराठी साहित्य संमेलन आयोजित करण्यात आले होते, त्यावेळी त्या बोलत होत्या. स्वागतध्यक्षपदी गोव्याचे प्रसिद्ध उद्योगपती श्रीनिवास धेंपो होते. परंतु कार्यबाह्यामुळे त्यांच्या ऐवजी यतीश धेंपो उपस्थित होते, अशी माहिती प्रतिष्ठानच्या अध्यक्ष चित्रा क्षीरसागर यांनी दिली. उद्घाटन म्हणून बृहन्महाराष्ट्र मंडळ दिल्ली या संस्थेचे अध्यक्ष मिलिंद महाजन यांनी केले. समेलनासाठी आंतरराष्ट्रीय ख्यातीच्या चित्रकार अनुराधा ठाकूर उपस्थित होत्या. त्यांनी लाईव्ह

पेंटिंग्जही काढले. त्याशिवाय समेलनास दशरथ परब, डॉ. बसवेश्वर चेणेगे, साहित्यलेणी प्रतिष्ठानच्या अध्यक्ष चित्रा क्षीरसागर आणि साहित्यिक पत्रकार प्रकाश रामचंद्र क्षीरसागर उपस्थित होते. समेलनाच्या प्रारंभी निधी संके नृत्य विद्यालयाच्या विद्यार्थिनींनी गणेश वंदना सादर केली.

या समेलनात सावंतवाडी महाराष्ट्रच्या साहित्यिक उषा परब, गोव्यातील साहित्यिक लक्ष्मी जोग, गजानन देसाई आणि डॉ. संगीता गोडबोले, मदन बोबडे यांचा सन्मान करण्यात आला. समेलनाचे उद्घाटन मिलिंद महाजन यांनी केले समेलनात त्यांच्यासह गोव्यातील मराठी भाषेच्या उत्कर्षासाठी झटणाऱ्या काही कार्यकर्त्यांचा सत्कार करण्यात आला. यात पत्रकार मनस्विनी प्रभुणे, ताळगावच्या सरपंच मारिया फर्नांडिस, ख्यातकीर्त चित्रकार संजय

हरमलकर, उद्योजक दीपश्री केरकर, साहित्यिक मदन बोबडे और कलाकार निधी संके आदींचा समावेश आहे. या समेलनात रेखा मिरजकर, मेघना कुर्ंदवाडकर, पंढरपूरची रूपाली तपकिरे, प्रकाश क्षीरसागर और चित्रा क्षीरसागर यांची पुस्तके प्रकाशित करण्यात आली.

सूत्रसंचालन सिध्दी उपाध्ये यांनी केले. दुपारी १२ वाजता कथा, कादंबरी और कवितांमधीस स्त्री प्रतिमा हा झाला. त्याच्या अध्यक्षपदी अध्यक्ष प्रा. कृष्णाजी कुलकर्णी होते. या परिसंवादात गजानन देसाई, गीता येलेंकर, दयाराम पाडलोस्कर आणि आश्विन खरे सहभागी झाले होते. या परिसंवादाचे सूत्रसंचालन रजनी रायकर यांनी केले. त्याच्यानंतर पद्मश्री पद्मजा फेणाणी जोगळेकर यांची मुलाखत कालिका बापट घेतील. पद्मजाताईची सांगीतिक कारकीर्द आणि अनुभवांचे दर्शन त्यांनी घडविले. सूत्रसंचालन दीप मिरिंगकर करतील. चित्रकार अनुराधा ठाकूर यांची मुलाखत संगीता अभ्यंकर घेतील.

त्यानंतर कवितांची जुगलबंदी कविसमेलन होईल. संगीता गोडबोले आणि माधव सटवाणी त्याच्या अध्यक्षस्थानी होते. कविसंमेलनात गोव्यातील नव्या पिढीचे आणि नामवंत कवी मिळून ४० कवी त्यात सहभागी झाले होते. सूत्रसंचालन शर्मिला प्रभू यांनी केले.

मानस फाउंडेशन, जालना
पाषाण्ये वधायन दिनानिमित्त सादर करील आहे

मोबाइल व इंटरनेटच्या भोवत्यात गरगरणारी पिढी वाचवायची असेल तर

प्रत्यक्ष या आणि ऐका...

प्रसिद्ध लेखिका, पत्रकार व डिजिटल जगाच्या सामाजिक अभ्यासक

मा. मुक्ता चैतन्य, पुणे
यांचे विशेष व्याख्यान

दिनांक ६ मे २०२६, बुधवार
वेळ : सायं. ६ वा.

स्थळ : **मानस हॉस्पिटल**
नागडा चौफुलीजवळ, रायन
इंटरनॅशनल स्कूल शेजारी, जालना

याणे मनातलकें क्व. दुर्गा संन्यासी व श्री. विनेश संन्यासी यांचे सृष्ट्याथ्य नाट्य

विषय
डॉ. प्रकाश अंबेकर, डॉ. शोभल अंबेकर
अध्यक्ष, मानस फाउंडेशन, जालना

संयोजक
मा. डॉ. सुजाना देवरे । डॉ. यशवंत सोनूने । श्री. रतीश खट्टपल
डॉ. सुहास सदावले । श्री. किनाद जैरमहाल । श्री. बाबासाहेब जोनरे
डॉ. वासुदेव उमले । डॉ. प्रमिला राठोड । सौ. काशिदा उडगाव

गुलाम?
द्वाताला सार्दफोन
मैदूला स्मार्ट वनवतोर कौ

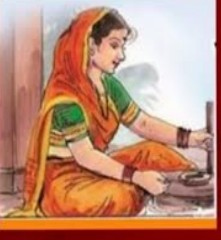
अध्यक्ष
मा. सुनील रायवट्टा
(उद्योजक, जालना)

प्रमुख उपस्थिती
मा. डॉ. सईदा अफकीय फातेमा
अभिज्ञाना, शास्त्रीय वैद्यकीय महाविद्यालय,
जालना

चला... जागृत होऊया, पुढची पिढी वाचवायची !

प्रवेश विनामूल्य
सर्वकारी वृत्ते आरंभिक !

जात्यावरच्या ओव्या.....

अशी तापली दुपार कोरड पडली घश्याला सरकारान बांधल धरण गावाच्या उशाला||६२७||

अशी तापली दुपार बैल फिरे गरागरा ऊसाचा करी चुरा रसाच्या थंड-गोड धारा|| ६२८||

©® सौ. मनोरमा बोरडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

मनोपनिषद अर्थात मनाचे श्लोक-भाग २६

ज्योतिर्मय साहित्य

आपल्या जीवनात आपले काहीतरी ध्येय असते. आस्तिक व्यक्ती परमेश्वर प्राप्तीसाठी झटते तर नास्तिक किंवा बुद्धिवादी मंडळी मानवसेवा, समाजसेवा, वैज्ञानिक प्रगती यासारख्या गोष्टींना आपल्या आयुष्याचे ध्येय मानतात. परंतु बरेचदा आपण मात्र ध्येय बाजूला ठेवून देहासाठीच अधिक वेळ खर्च करतो.

माणूस स्वतःच्या देहाबरोबरच संसाराची, घरदाराची, मुलाबाळांची चिंता करीत राहतो. पण प्रारब्धानुसार जे घडायचे ते घडणारच असते.

म्हणून समर्थ सांगतात

“करी रे मना भक्ती

या राघवाची”

श्रीरामाबद्दल

बोलताना समर्थ नेहमी

“या राघवाची” भक्ती

करावी असे म्हणतात.

त्यांचे आराध्य दैवत

असलेला श्रीराम जणू

त्यांच्यासमोर उभा

आहे. त्या राघवाची

असे ते कधीही म्हणत

नाहीत. समर्थांसाठी

श्रीराम हे केवळ तत्त्व

नाही, तर सजीव

अनुभव आहे. जणू

समोर उभा असलेला

ईश्वर !

म्हणूनच ते

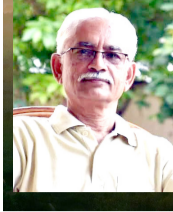
आपल्याला सांगतात

की बाबारे, संसाराची

चिंता करण्याऐवजी मनाला राघवाच्या स्मरणात गुंतव. एकदा

उगवतीचे रंग

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९३९२

का मन त्याच्याकडे लागले, की मग संसाराची चिंता आपोआप कमी होत जाते. आणि हळूहळू अशी भावना दृढ होते की राम कर्ता आहे, सर्व काही त्याच्याच कृपेने घडते आहे.

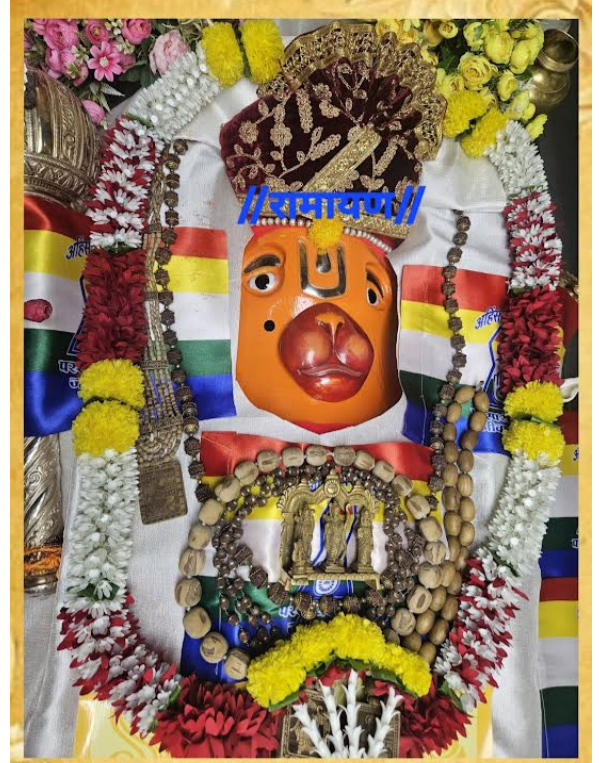
अशी श्रद्धा निर्माण झाली की मन हलके होते, चिंता निवळते आणि जीवन अधिक शांत, समाधानी बनते.

स्वसंवाद : मी माझ्या देहाची काळजी घेताना त्यालाच अंतिम सत्य मानून चालतो का ?

जीवनाचे खरे ध्येय लक्षात ठेवून मी देहाचा उपयोग करतो आहे का ?

संसाराच्या चिंतेत मी इतका गुंततो का की परमेश्वराचे स्मरण विसरतो ?

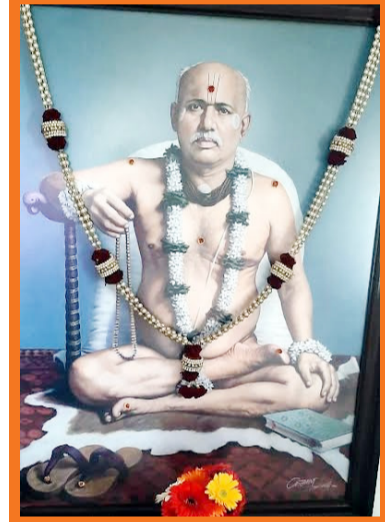
माझ्या मनाला राघवाच्या नामस्मरणाची सवय लागली आहे का ? (क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः

सुविचार - प्रकाश

प्रकाश शिवाजी भोंगळे
मायणी ता खटाव जि सातारा
मो नं 9271686230

श्री ब्रह्मचैतन्य गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य
सदाचरणाने राहणाऱ्या माणसाला खर्च कमी लागतो, कारण खऱ्या समाधानाने पोट भरले की अन्नही कमी लागते. मी हे वारंवार सांगतो, कारण सदाचरणाचे, नीतिधर्माचे आचरण, हा परमार्थाच्या इमारतीचा पायाच आहे. पाया भक्कम नसेल तर त्यावरची इमारत जास्त दिवस टिकू शकणार नाही. त्याप्रमाणे नीती जर सांभाळली नाही, तर

त्याग हे यज्ञाचे खरे मर्म आहे

पुढच्या कर्माचा फारसा उपयोग होत नाही. परस्त्री मातेसमान माना, परद्रव्याची अभिलाषा बाळगू नका आणि परनिंदिला विद्या समजून त्याग करा. या तीन गोष्टींना फार सांभाळा. परमार्थाची इमारत या तीन गोष्टींवर उभी करायची आहे. नुसता पाया बांधून ज्याप्रमाणे घरात राहता येत नाही, त्याप्रमाणे पायाशिवाय इमारतही उभी करता येत नाही. 'राम कर्ता' ही भावना ठेवून नामात राहणे, म्हणजे परमार्थरूपी इमारतीत आनंदात राहणेच होय. व्यावहारिक मोठेपणा बाजूला ठेवा आणि देवाला अनन्यभावाने शरण जा. देवाला शरण जाताना सर्व विसरून जा. समजा, एखादा माणूस नाटकात राजाचे काम करीत असला आणि नाटक संपल्यावरही तो घरी घेऊन जर राजासारखे वागू लागला, तर त्याचा सर्व व्यवहार बिघडून जाईल; त्याचप्रमाणे, देवाला शरण जाताना, मी मोठा भक्त, विद्वान, पैसेवाला ही सर्व नाती विसरून गेले पाहिजे.

कर्माचे फळ आपल्या हातचे नाही म्हणून त्याची काळजी करू नये, हे समजले तरी, काळजी न करणे हे देखील आपल्या हातचे नाही म्हणून आपण काळजी करतोच !

यासाठीच भगवंताच्या नामात राहण्याची सवय करा. कर्म करणे यात विशेष नाही. आपल्याला कर्म केल्याशिवाय चैनच पडत नाही. 'कर्म करा' असे गीतेतही सांगितले आहेच. परंतु कर्म केल्याने पाहिजे ते फळ आपल्याला मिळतेच असे नाही; म्हणून भगवंताला स्मरून कर्म करा, आणि मग काय काय होते ते पहा. तेच निष्काम कर्म. भगवंताच्या इच्छेने सर्व घडते आहे ही भावना ठेवून आपले कर्तव्य करणे, हे सर्व गीतेचे सार आहे.

जो समजून त्याग करील त्याला फायदा होईल. नाहीतरी, संन्यास आणि त्याग दोन्ही आपल्याजवळमुद्धा आहेत. भगवंताच्या बाबतीत आपण संन्यासी वृत्ती धारण करतो आणि आपण आपल्या आईपाला सोडतो असा त्याग करतो ! हे काय कामाचे ? त्याग हे यज्ञाचे खरे मर्म आहे. भगवंताच्या प्राप्तीच्या आड जे जे येते ते ते टाकणे, म्हणजे यज्ञ करणे होय. या यज्ञामध्ये वासनांची आहुती द्यावी. कोणत्याच गोष्टीबद्दल हवे अगर नको असे न वाटणे, हेच वासनांची आहुती दिल्याचे लक्षण आहे. जेथे वासना संपली तेथेच भगवंताची कृपा झाली.

अहंकार

पुढे.....
■ अहंकार कमी करण्याचे उपाय : 1. सकारात्मक दृष्टिकोन 2. आत्म जागरूकता स्वतःच्या भावना आणि विचार प्रक्रियांची जाणीव ठेवणे. 3. जीवनातील चांगल्या गोष्टीसाठी कृतज्ञता ठेवणे. एका मर्यादितपर्यंत अहंकार हा आत्म विश्वासाची पातळी किंवा दृढता दर्शवितो. त्या पलीकडे तो घमेंड म्हणजे स्वतःच्या सामर्थ्या विषयी गैर समजात्मक अहंकार या अवस्थेला पोहोचतो. स्वतःच्या कुवतीची पात्रतेची सामर्थ्य व स्वतःच्या मर्यादांची यथार्थ व योग्य जाणीव असणे, अगदी उचित व आत्मविश्वास वाढविणारे असले तरी नसलेल्या गुणां विषयी फुकाची पोकळ प्रौढी किंवा घमेंड चारचौघात आपले हसे होण्यास, अपमान होण्यास कारण ठरते. कारण अनेक बाबतीत तुमच्यापेक्षा सरस असणारे समाजात वावरत असतात. त्यांनी तुम्हाला आव्हान दिल्यास, तुमचे पितळ उघडे पडते. अहंकार हा एक विकार आहे यामुळे नाते तुटतात. माणूस एकाकी पडतो. जर जग प्रेमळ बनवायचे असेल तर थोडेसे झुकावेच लागते. ■ अध्यात्मिक अर्थ : अहंकार या शब्दाचा आज आपण व्यवहारात प्रचलित असलेला अर्थ पाहिला. आता आपण त्याचा आध्यात्मिक अर्थ पाहू. अध्यात्मिक अर्थ यापेक्षा वेगळा असतो. मग तो वेगळा का असावा? आणि तोच अर्थ आपण का ग्राहू धरवा? याविषयी आपण जेव्हा विचार करू लागतो, तेव्हा असे लक्षात येते की, संत ऋषि मुनी हे त्या शब्दाच्या सूक्ष्म स्तरावरील भाव जाणणारे होते. आणि म्हणून त्यांनी तो भाव ध्यानी घेऊन त्याविषयी लिहिलेले आहे. जेव्हा आपण संत वचने वाचू लागतो, तेव्हा आपल्या कुवतीनुसार, आपल्याला पेलतील असे अर्थ, जे व्यवहारात वापरल्या जातात तेच अर्थ संतांच्या शब्दांना लावून चालत नाहीत. क्रमशः.....

शरीराला आवश्यक असणाऱ्या खनिजा विषयी

ज्योतिर्मय साहित्य
कॅल्शियम कशात असतं? शेंगदाणे, तीळ, दूध, खोबरं, मुळा, कोबी. ज्वारी, राजगिरा, खंबूज, खजूर. कमतरतेमुळे काय होतं? हृदयरोग, ऑस्टियोपोरोसिस, दंतरोग, केस गळणे. कार्य काय असतं? शरीरातील सर्वात मुख्य खनिज असून ते हाडांची मजबुती आणि शरीराच्या निर्मितीसाठी आवश्यक असतं. लोह कशात असतं? खजूर, अंजीर, मनुका, सफरचंद, डाळिंब, पालक, सीताफळ, उस, बोर, मध, पपई आणि मेथी. कमतरतेमुळे काय होतं? शरीरात रक्ताची कमतरता भासते. अशक्तपणा, कावीळ किंवा पोटात मुसंडा येतो. कार्य काय असतं? शरीराच्या वाढीसाठी अतिशय आवश्यक असते. सोडियम कशात असतं? मीठ, पाणी, बटाटा, आलं, लसूण, कांदा, मिरची, पालक, सफरचंद, कारलं. कमतरतेमुळे काय होतं? रक्तदाबाशी निगडित समस्या, निद्रानाश, अंगदुखी, अपचन, मूळव्याधीसारखे आजार, मोतीबिंदू, बहिरेपणा, हात आणि पाय कडक होणे. कार्य काय असतं? शरीराला आवश्यक असणारी पाचक रसायनाची निर्मिती करतात, त्याचप्रमाणे शरीरात होणारा गॅस नष्ट होतो. आयोडिन कशात असतं? शिंघाडा, काकडी, कोबी, राजगिरा, शतावरी, मीठ आणि लसूण. कमतरतेमुळे काय होतं? थायरॉइडची समस्या, केस गळणे, डिप्रेशन किंवा बेचेनी येणे. कार्य काय असतं? शरीरात उत्पन्न होणाऱ्या विषारी पदार्थांपासून मेंदूला बचावण्याचं काम करतो. पोटॅशियम कशात असतं? सर्व प्रकारची धान्ये, डाळ, संत्र, अननस, संकलन - डॉ. प्रमोद डेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ) पिंपरी-चिंचवड, पुणे. आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक संपर्क - ९२ ७१ ६६९ ६६९

शरीरात तंतू आणि यकृत यांना सुरळत ठेवण्याचं कार्य करतं. फॉस्फरस कशात असतं? दूध, पनीर, डाळी, कांदा, टोमॅटो, गाजर, जांभळं, पेरू, काजू, बदाम, बाजरी आणि चणे. कमतरतेमुळे काय होतं? ऑस्टिओपोरोसिस, गतिमंद होणे, मानसिक थकवा, दंत रोग. कार्य काय असतं? मेंदूला ताजंतवानं ठेवण्याचं काम हे खनिजं करतं. सिलिकॉन कशात असतं? गहू, पालक, तांदूळ, कोबी, काकडी, मध, कमतरतेमुळे काय होतं? कॅन्सर, त्वचारोग, बहिरेपणा, केस गळणे. कार्य काय असतं? जननेंद्रियांची कार्यक्षमता वाढवून शरीरातील तंतूंना मजबूत करतात. मॅग्नेशियम कशात असतं? बाजरी, बीट, खजूर, सोयाबीन, दूध, लीची, कारलं. कमतरतेमुळे काय होतं? उदास होणे, आळस येणे, तणाव असणे, झोप न लागणे, बेचेनी, सोरायसिस, फोडं, नपुंसकता किंवा वांझपणा. (क्रमशः)

केळं, बटाटा, लिंबू, बदाम.) कमतरतेमुळे काय होतं? अॅसिडिटी, त्वचेवर सुकुकुत्या किंवा मुरमं येणं, त्वचा रोग, केस पिकणे. कार्य काय असतं?

सुख दुःखाचे तरंग माणसा-माणसाचे
वसंत कुलकर्णी, छ. संभाजीनगर, मो. 96730 67194
कुटुंब संस्था व विवाह
आज जवळपास सर्वच समाजात तरुण मुले, मुली सुद्धा लवण्यासून वंचित आहे किंवा लवण जमत नाही मुलींच्या अपेक्षा खूप वाढत आहे, माणूसकी, समाधान, शील, पातिव्रत्य आणि चंमलवाद खूप वाढला. कुटुंब ह्यास पावती आहे. आज 100 विवाह रजिस्टर होतात तर 50 घटस्कोट! हा एक गहन, ज्वलंत प्रश्न झाला आहे किंवा काही प्रमाणात मी तर म्हणून आपणच तो बनविला आहे! यात विशीष्ट समाजाची किंवा लोकांना नाव ठेवायचं नाही, पण पूर्वग्रह ठेवणे मुले मुली कमी असणे, मुली स्वतःनोकरी करून सेटल असणे, समाज माध्यमे व गॅझेटचा परिणाम व मुली व आई वडील यांची काळजी.. असे आहे. याचे विवाहसंस्थेवर खूप परिणाम होत आहे. आधीच हम दो हमारे दो वर आपण आलो, संस्कार, वाडवडिल ना त्याची व पृक्लिची मजा ताकद विसरलो त्यामुळे अनेक अडचणीत वाड होत आहे. माणसिक संतुलन व ताणतणाव वाढत आहे. मुख्य म्हणजे आपली ओळख कुटुंबापासून होते याचा विस्तर पडून नाती व "माणूसपण" दुरावत आहे. त्याचा थेट परिणाम समाज-कुटुंबाला-विवाह संस्थेला, घराला व शेवटी तरुण मुलींना असा हा क्रम आहे! म्हणून वेळ निघून गेली तर "पश्चात्ताप" करून काय उपयोग ! जीवनातील सुंदर योग म्हणजे सहयोग. काही सहन करायला कुटुंबातच शिकता येते. व शिकले तरच ते फायद्याचे आहे. तुर्त इतके पुरे, थांबतो.. काळजी घ्या, गुड डे.. स्वस्थ राहा मस्त राहा

प्रभातपुष्प

षटकोळी माझी
संध्याराणी जयहिंद कोल्हे (काव्यसंस्था)
कळंब जि. धाराशिव मो. 87885 91371
विषय :- श्री गणेश
एकदंत श्री गणेशा तुझे नाम ओठी प्रथम पूजेचा मान दुर्वा, जास्वंद वाहते मोदक, लाडूंचा नेवेद मनमंदिरी तुझे स्थान
श्री गणेश सोबतीला आहे नेहमीच खरा देव आधार जीवाचा अनमोल भक्त नाती मनोमन मी जपता वर्षाव होतो आनंदाचा

दूर देशी फिरताना, हृदय मात्र घरीच राहते...

ज्योतिर्मय साहित्य

श्रीराम नानल लिखित अमेरिकेच्या अंतरंगात या पुस्तकाचा प्रकाशन सोहळा नुकताच दीपलक्ष्मी सांस्कृतिक हॉलमध्ये संपन्न झाला. त्यांनी त्यांच्या अमेरिका प्रवासावर लिहिलेले हे पुस्तक वाचकांना विचार करण्यास प्रवृत्त करते. या प्रवासवर्णनात कायमच ते भारत देशाचा विचार करताना दिसतात. अमेरिकेतील एका शहरात त्यांनी स्वयंचलित गाडीने प्रवास केल्यानंतर त्या शहरात ड्रायव्हिंग व्यवसाय करणाऱ्या हजारो भारतीयांचे पुढील काळात काय होणार या प्रश्नाने त्यांना बेचैन केले. लेखकाची सजग दृष्टी अमेरिकेतील शिस्त, स्वच्छता आणि व्यवस्थापनाचे कौतुक करते तर दुसरीकडे भारताच्या सहजीवन मूल्यांची, आपुलकीची आणि संस्कारांची आठवणही जागवते. स्वतःच्या मुळाकडे नव्याने पाहण्याची प्रेरणा देणाऱ्या या प्रवासवर्णन पुस्तकामुळे त्यांच्याबद्दल असे म्हणावेसे वाटते...

दूर देशी फिरताना, हृदय मात्र घरीच राहते परक्या वाटांवरही, मायभूमीचेच गीत गाते. डोळ्यांत भरते जग, तरी ओल मातीची साठते, प्रवास संपता कळते ओळख स्वतःचीच सापडते. या कार्यक्रमात लेखक, संपादक आणि चपराक प्रकाशनाचे प्रकाशक घनश्याम पाटील यांनी आपल्या मनागतात पुस्तकावर बोलताना श्रीराम नानल यांचे कौतुक करीत असताना समाजसुधारक गोपाळ गणेश आगरकर यांच्याबद्दल ते म्हणाले... आगरकरांचे एक व्याख्यान झालं आणि त्यांनी व्याख्यानमध्ये आंतरजातीय विवाह करा असे तरुणांना आवाहन केले. या व्याख्यानासाठी उपस्थित असलेल्या तरुण-तरुणींमैत्री एक मुलगा आणि एक मुलगी एकत्र व्याख्यान संपल्यावर आगरकरांकडे आले आणि त्यांच्या पाया पडले. ते म्हणाले, आम्हाला

दोघांना लग्न करायचे आहे पण दोघांच्या घरचा प्रचंड विरोध असल्याने आम्ही लग्न करण्यास कचरत होतो. या दोघांमधील एकजण मराठा समाजाचा तर एकजण मागासवर्गीय समाजाचे. ते दोघेही म्हणाले पण तुमचं व्याख्यान ऐकल्यानंतर आम्ही ठरवले आहे कि, आता कितीही विरोध झाला तरी लग्न करायचेच. हे ऐकल्यावर आगरकरांनी सांगितले कि, ही चूक अजिबात करू नका. तुमच्या दोघांसाठी जी लग्नासाठी घरातून स्थळ आली आहेत त्यांच्याबरोबर लग्न करा. यावर त्या दोघांनीही आगरकरांना विचारले मग तुम्ही भाषणात मघाशी जे सांगितले ते काय होत? त्यावर आगरकर म्हणाले, तुम्ही आताच जर एकमेकाशी लग्न केलेत तर दोन्ही कुटुंबात भांडणे होऊन एकमेकाला मारण्यापर्यंत ही मजल जाईल. हे तुम्हाला हवे आहे का? आगरकरांचे म्हणणे असे होते कि, कोणतीही क्रांती एका रात्रीत घडत नसते. त्यासाठी पिढ्यान् पिढ्या या कार्यासाठी काम करीत असतात. आगरकर पुढे म्हणाले कि, आता तुमच्या घरातल्यांनी ठरविलेल्या स्थळाबरोबर लग्न करा आणि तुमच्या मुलांना त्यांचे जोडीदार ठरविण्याचे स्वातंत्र्य द्या. परिवर्तन हे असेच असतं.

हे मी ऐकत असताना, प्रसिद्ध लेखक आणि तरुणांसाठी वेगवेगळी शिबिरे घेणारे प्रा. गणेश राजूत यांनी मला महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणेच्या निवडणुकीवेळी सांगितलेली घटना आठवली. गणेश राजूत आणि मी वेगवेगळ्या पॅनलमधून उभे होतो. पण साहित्य परिषदेत निवडणुकीच्या काळात निवडणूक अधिकारी जेव्हा आम्हा उमेदवारांना एकत्र बोलवित असत त्यावेळी एकमेकांशी चर्चा व्हायची. गणेश राजूत मला सांगत होते, ते जेव्हा राजा राममोहन रॉय यांच्यावरील लेख लिहित होते तेव्हा ते महाराष्ट्रातल्या विविध व्यक्तींशी चर्चा करीत असत.

अशातूनच त्यांची साताऱ्यातील लोकसत्ताचे प्रतिनिधी कुलकर्णी यांच्याशी चर्चा झाली. या चर्चेतून त्यांच्या काही आश्चर्यकारक गोष्टी लक्षात आल्या. गणेश राजूत जेव्हा सातारला व्याख्यानाच्या निमित्ताने तसेच तरुणांच्या शिबीराच्या निमित्ताने राहत असताना त्यांना सातारा शहराचे एक वैशिष्ट आढळले ते म्हणजे या शहरामध्ये राजा राममोहन रॉय नावाचा रस्ता आहे. अशाच नावाचा एक रस्ता मुंबई शहरातपण आहे असे त्यांना समजले. त्यांनी मुंबई शहरात पाटी पाहिली नाही परंतु त्यांनी तसे वाचले आहे. अन्य उर्वरित महाराष्ट्रामध्ये राजा राममोहन रॉय यांची स्मृती जपण्याची तसदी घेतल्याचे फारसे कुठे ऐकिताने नाही असे सांगत असताना पुणे शहरामध्ये एखाद्या रस्त्याला राजा राममोहन रॉय यांचे नाव द्यायला हरकत नाही असे म्हणत त्यांनी राजा राममोहन रॉय यांच्यावर पाठ्यपुस्तकात धडा आहे परंतु पुणे शहरात त्यांचा एकही पुतळा नाही असे स्पष्ट केले. हे सांगत असताना राजूत यांनी

शिरीष चिटणीस
सातारा ७५८८८६५०५९

साताऱ्याच्या सर्व गुणीजनांचे ज्यांनी अनंत इंग्लिश स्कूल ते गडकर अळी- शाहूपुरी रस्त्याला राजा राममोहन रॉय रस्ता देण्यासाठी योगदान दिले त्यांचे कौतुक केले. ते म्हणाले सातारा आणि मुंबई शहराने राजा राममोहन रॉय यांची स्मृती जपण्याचे सगळ्यात

महत्वाचे काम केलेले आहे. मला हा रस्ता आणि या रस्त्याला दिलेले नाव माहित होते तरीही साताऱ्यात आल्यावर मुद्दाम मी त्या रस्त्यावर जाऊन दिलेल्या आधुनिक भारताचे जनक राजा राममोहन रॉय मार्गाचा फोटो काढून गणेश राजूत यांना पाठविला.

राजा राममोहन रॉय हे आधुनिक भारताच्या सामाजिक सुधारणा चळवळीतील एक अत्यंत तेजस्वी व्यक्तिमत्व होते. २२ मे १७७२ रोजी जन्मलेल्या रॉय यांनी आयुष्यभर समाजसुधारणेची भूमिका स्वीकारत चुकीच्या प्रथेच्या विरोधात उभे रहात स्वतः सुधारकाची तत्त्वे अंमलात आणली. सती प्रथेसारख्या अमानुष आणि स्त्रीविरोधी प्रथेच्या विरोधात त्यांनी आयुष्यभर संघर्ष केला. त्यांच्या प्रयत्नांमुळे ४ डिसेंबर १८२९ रोजी ब्रिटिश भारत सरकारने सती प्रथा बंद करणारा कायदा लागू केला. सती प्रथा म्हणजे पतीच्या मृत्यूनंतर पत्नीने त्याच्या चित्तसोबत जळून मरणे. ही प्रथा स्त्रियांच्या मानवी हक्कांवर घाला घालणारी, धार्मिक रंग दिलेली आणि प्रचंड हिंसक होती. त्यांच्या कुटुंबातील एका घटनेमुळे त्यांना या प्रथेचे क्रौर्य प्रत्यक्ष जाणवले. त्यांनी या प्रथेच्या विरोधात समाजातील प्रतिष्ठित व्यक्तींच्या सहा गोळा गोळा आणि ब्रिटिश प्रशासनावर सतत दबाव ठेवला. अनेक परंपरावादी गटांनी त्यांना विरोध केला, धमक्या दिल्या तरीही ते मागे हटले नाहीत. त्यांच्या मते कोणतीही प्रथा धर्माच्या नावाखाली मानवतेच्या विरोधात असेल तर तिचा त्याग करणे हाच खरा धर्म आहे. लॉर्ड विल्यम बेंटिक यांनी बंगालमधील परिस्थितीची दखल घेतली आणि बंगाल प्रांतातील सती प्रथा कायद्याने बंद केली. हा कायदा नंतर संपूर्ण ब्रिटिश भारतात प्रभावी ठरला.

गोपाळ गणेश आगरकर यांचा जन्म १४ जुलै

१८५६ रोजी जुन्या सातारा जिल्ह्यातील टेंभू येथे झाला. त्यांची घरची परिस्थिती हलाखीची पण पुढे अतीशय कष्ट घेऊन ते महाराष्ट्रातील थोर समाजसुधारक, विचारवंत आणि पत्रकार म्हणून ओळखले गेले. त्यांनी मांडले की, तुम्ही तुमच्या पिढीतील अनिष्ट रूढींना छेद देऊन नवीन पाऊल उचलत मुलांना त्यांचे जोडीदार निवडण्याचे पूर्ण स्वातंत्र्य दिले पाहिजे. आगरकरांचा हा विचार व्यक्तीला केवळ एका मर्यादित चौकटीतून बाहेर पडण्यास मदत करीत नाही, तर पुढील पिढीसाठी स्वातंत्र्याचा मार्ग मोकळा करतो. आगरकरांचे विचार हे मानवतावादावर आधारलेले होते. जिथे व्यक्तीची ओळख ही तिच्या जातीवरून किंवा धर्मावरून न ठरता तिच्या कर्तृत्वावरून आणि स्वभावावरून ठरले. त्यांनी केशवपन, बालविवाह आणि जातीभेद यांसारख्या अनिष्ट प्रथांना विरोध केला. कारण या सर्व प्रथा मानवी स्वातंत्र्यावर गदा आणणाऱ्या होत्या. गोपाळ कृष्ण आगरकरांचे हे प्रतिपादन आपल्याला हेच शिकविते कि, सुधारणा ही केवळ कायद्याने किंवा बळाने येत नाही, तर ती विवेकाच्या जोरावर, विचारांच्या परिवर्तनाने आणि संयमाने राबवावी लागते.

समाजाचा विरोध हा एका क्षणात नष्ट होत नाही, पण त्या विरोधाला न घाबरता तार्किक मार्ग शोधून आणि पुढील पिढीसाठी स्वातंत्र्याचा वारसा सोडून समाज बदलता येतो. पुण्यातील काही समाजांनी लोकांनी त्यांच्या विचारांचा निषेध करण्यासाठी त्यांची ते जीवंत असताना प्रतिकाल्मक अंत्ययात्रा काढली होती. या प्रसंगालाही त्यांनी धैर्यने तोंड दिले. म्हणूनच आगरकर आजही महाराष्ट्रातील आणि भारतातील सर्वांत आधुनिक आणि प्रगल्भ समाजसुधारकांपैकी एक मानले जातात.

विसावलेल्या पाऊलखुणात... (ललित लेखन - ४)

ज्योतिर्मय साहित्य

हुरहुत्या कातर वेळी विसावलेली ती अन् तिच्यात उमटलेल्या त्या पाऊलखुणात काकोळली. मंदिरावरची फडफडणारी ती भगवी पताका पाहून मनाच्या कोलाहलात शब्दांनी शब्दासाठी..! व्याकुळ ती निहारते त्याला अबोल निसटता तो क्षण किती अनमोल गजबज, किलबिल, गोंगाट भारावलेले सारे क्षण..! पायरी वर विसावलेला गुलाल आज वाटा वाटांनी पांगला. अन् आज आलेला हा निवांतपणा आणि रितेपणा मनाच्या पोकळीत सामावला.

ती उन्हे स्मरणात, मावळतीच्या दारातून आत जाण्याआधी पाना पानाआडून कुशीत पडहडताना जीवनाच्या नव्या वाटेवर अलिप्ततेच्या दूर काटांवर निशेत विलगतात. नि काही क्षणाच्या व विरामानंतर वाटेवाटेने पांगतात. हळूवार एक नजर मागे वळली. मनात कितीतरी सोनेरी क्षण, साठवून, एक लांब श्वास घेत, पाऊले त्या दूरच्या वाटेवर अनामिक ओढीनी धावू लागली, माहीत नाही का, पण मन उगी सुटलेल्या क्षणात पाझरू लागले.

पळणारी पाऊले अन् दूर देश मनात हुरहूर होऊन हळवा झाला. हाताचे ते पालव ..।सरकन उडालेली धूळ वेगवेगळ्या वाटांनी पांगली. आकाशातून धावणारे ते ढग आणि दुपारच्या त्या सावल्यांना आलेली शितलाई मनाला सुखावत वळण वाटेवर मार्गस्थ झालेली कल्पनाशक्तीच्या त्या हळव्या क्षणी अन् पाना पानातून थब थबणारे ते दवर्बिंदू ओंजळीत समावताना एका सुखद अनुभूतीचा अनुभव देत होती. मनाच्या त्या गतीला कोण थांबवणार!

तेव्हाच्या त्या क्षणांची ती अपूर्वाई असंख्य क्षणांची साक्ष देई. स्मृति गंधातील आनंदी क्षणांच्या आनंदाचे चांदणे शिंपीत अंगणी उतरून येई. आता आता काल परवाच तर ओढीने चालणारी पाऊले..! ती लगबग, ती उत्सुकता, उत्कंठा, नव्याने काहीतरी जाणून घेण्याची ती जिज्ञासा किती हो खरंच किती अन् काय काय? आणि काही क्षणाच्या एका ऋतू चक्र आणि प्रतिक्षेनंतर..! सहज शब्द शब्दातून

आणि ती वाट दुरात धावते तेव्हा.... एकट्या एककल्ली वाटेला चालता चालता, का कोण जाणे पानांची ती सळसळ खुणावते काही नकळे नकळता, बेहोश बेधुंद दुरात धावणारी ती पायवाट, हळव्या किनारीची तिथे एक डगपवाट. ऐकू येतो सुर निरागस दूर पानातून, प्रतिध्वनी तो घुमतो खोल त्या दरीतून. अन् डोळ्यासमोर माझ्याच काही स्वरचित ओळी येऊ लागल्या. हरवलेय का काही, पलीकडच्या त्या झगमगात्या दुनियेत. एकदा सारी वलय चक्र तोंडून बघ शोध लागेल अस्तित्वातल्या खोल खोल जाणिवेत. आकाशातून मुक्त विहारणारा पक्षांचा थवा जाणिवेच्या पोकळीत हरवला. खऱ्या अर्थाने आज जाणीव झाली.असो! लिहायला काय पण शब्दांनी शब्दासाठी शब्द सुमने उमलावी हे काय नविन नाही. आज आपण या जीवनाचा या आनंदासाठीची पायाभरणी करताना त्या जगण्यासाठीची प्रत्येकाची धडपड धावती जीवन शैली या सर्वांमध्ये कुठेतरी मिळालेला ते आनंद अगदी अनमोल असाच आहे मागे वळून पाहताना मन ओलेचिब झाले. सांज वेळच्या सावलीसारखे डोन्ट से गुड बाय बोलता बोलता भविष्याच्या चाहलीत बुडाले.

आम्ही तुमचे पुस्तक प्रकाशित करू !

प्रत्येक लेखकाचे एकच स्वप्न असते ते म्हणजे माझ्या कवितांचे, लेखांचे, कथांचे, कादंबरीचे पुस्तकात रूपांतर व्हावे व ते जास्तीतजास्त वाचकांपर्यंत पोहोचवे, मग हे स्वप्न आम्ही पूर्ण करू. उत्कृष्ट छपाई, साजेसे मुखपृष्ठ आदी कमी वेळेत व अगदी बिनधास्त मग वाट कसली बघता तुमचे स्वप्न पूर्ण करा ज्योतिर्मय प्रकाशन सोबत. लोच कामाला लागू व आम्हाला खाली दिलेल्या नंबरवर संपर्क करा. ज्योतिर्मय प्रकाशन

■ पुणे ■ छ. संभाजीनगर

संपर्क : 7743 81 8559

प्रातःस्मरणीय आदर्श सच्चरित्र 'द्रौपदी'

लेखिका- डॉ. मीना श्रीवास्तव

कल्याणी, नीलपद्मगन्धा, मालिनी, श्यामला और कृष्णा की मानी हुई लाडली अभिन्न सखी कृष्णा महाभारत का एक अत्यंत महत्वपूर्ण ही नहीं परन्तु मध्यवर्ती पात्र है। उसकी कथा महाभारत में विस्तार से प्रकट होती है। कुंती की आज्ञानुसार और अपने पूर्वजन्म के वरदान के कारण बहुपतित्व का स्वीकार करने वाली, पंचपांडवों की भार्या, उन पाँचों पतियों को समत्व से समत्व तथा प्रेम देने वाली यह एकमेवाद्वितीय पंचवल्लभा है! अपने पतियों के गुणदोषों सहित उन्हें जीवन के प्रत्येक अच्छे-बुरे प्रसंग में समाहित करने वाली यह पतिव्रता है! द्रौपदी पूर्व जन्म में एक रूपवती, गुणवती और सदाचारिणी ऋषि-कन्या थी। लेकिन पूर्वजन्मों के कर्मों के कारण उसका विवाह न हो सका। दुखी होकर उसने भगवान शंकर की उग्र तपस्या की, तब भगवान शिव प्रसन्न हुए और उन्होंने ऋषि-कन्या से वर मांगने को कहा। अत्यंत उत्तेजित होकर उसने पाँच बार वर माँगा कि उसका पति धर्मीय हो, शक्तिशाली हो, कुशल धनुर्धर हो, सुन्दर हो और सहनशील हो। भगवान शंकर ने कहा, "हे पुत्री! तुमने मुझे पाँच बार वरदान माँगा है, वह व्यर्थ नहीं जा सकता! वैसे भी तुमने मागे हुए सारे गुण एक मनुष्य में मिलना असंभव है, इसलिए अगले जन्म में तुम्हें पाँच पति प्राप्त होंगे। उन पाँचों में वे एक-एक गुण होंगे। इसके फलस्वरूप द्रौपदी के पाँच पति युधिष्ठिर (धर्म), भीम (शक्ति), अर्जुन (धनुर्विद्या), नकुल (सौंदर्य) एवं सहदेव (सहनशीलता) पाँच गुणों में संपन्न थे। कुरु वंश जैसे प्रतिष्ठित राज वंश के लिए द्रौपदी को बहुपतित्व प्रदान करने वाला यह अनोखा विवाह था। नादद मुनि ने द्रौपदी और पांडवों को सलाह दी कि, एक वर्ष की अवधि के लिए एक पांडव द्रौपदी के साथ विवाहधर्म का पालन करते हुए रहे, क्रमशः.....

श्रीई तू कशी आहेस....

(लघुकथा)

भाग 3 पुढे..... समिधा ही मुलांकडे रहायला जाऊ शकत नव्हती, कारण सुधीरच्या घरात तिचे सारे विश्व होते. प्रसाद आईला एकसारखा म्हणायचा तू माझ्याकडे रहायला ये, आम्हाला तिथे रहायला जमणार नाही, प्रज्योतीला तिथे रहायला जमणार नाही. प्रसादची बायको प्रज्योती ही फारच लाडकीडोटात वाढलेली श्रीमंत घरातली लेक होती, ती स्वभावाने तशी बरी होती, पण तिला सर्वसामान्य, किंवा मध्यमवर्गीयांसारखे राहणे हायफाय सोसायटीत व मोठमोठ्या श्रीमंत लोकांच्यात त्यांचे वावरणे होते, पण प्रसादचे देखणे रुप, अतिशय उच्च बुद्धीमत्ता, स्कॉलर, आणि हुशार खेळाडू म्हणून तो कॉलेजमध्ये नावाजलेला होता. आणि कितीतरी मुलींच्या जीवाची धडकन होता, पण आईचे संस्कार, वडिलांची बुद्धीमत्ता याचा त्याच्या मनावर खोलवर पगडा होता, आणि आईवडीलांचे स्वप्न पूर्ण करण्याचे त्याचे ध्येय होते. अचानकच कॉलेजमध्ये असलेली त्याच्या माग्याच्या वर्गात असलेली प्रज्योती अभ्यास, लायब्ररीच्या निमित्ताने त्याच्या संपर्कात आली. दिसायला सुंदर, गोड आणि अभ्यासात हुशार. दोघांची अभ्यास, कार्यक्रम या निमित्ताने ओळख वाढली,

साहित्यिक मित्रांनो, आता लिहा बिनधास्त कारण आता तुमच्या साहित्याला प्रकाशित करण्यासाठी आले आहे एक भव्य व्यासपीठ

ज्ञोतिर्मया

साहित्याचे विद्यापीठ

"ज्योतिर्मय" साहित्याचे विद्यापीठ. साहित्यावरील प्रत्येक घटना, कथा, कविता, लेख, परीक्षण, पुस्तकार, संमेलन प्रत्येकाची नोंद आम्ही घेणार, मग विचार कसला करता! हो जाओ शुरु.... या व्यासपीठावर तुमचे सर्वांचे स्वागत आहे. - संजय व्यापारी, संपादक 7743918559 ज्योतिर्मय-साहित्याचे विद्यापीठ

ऑनलाईन औषधोपचार

Dr Shaikh A H - 98606 99906

महाराष्ट्र अत्याचाराच्या छायेत

ज्योतिर्मय साहित्य
संतांची भूमी आणि पुरोगामी विचारांचे माहेरघर म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या महाराष्ट्राची प्रतिमा सध्या काहीशी काळवंडू लागली आहे. गेल्या काही महिन्यांत राज्याच्या विविध भागांतून समोर येणाऱ्या महिला, बालके आणि शोषितांवरील अत्याचाराच्या घटनांनी संपूर्ण समाजमन सुन्न झाले आहे. सुरक्षिततेच्या दाव्यांना छेद देणाऱ्या या घटनांमुळे आता विचार करण्याची वेळ आली आहे की, आपला महाराष्ट्र खरोखरच सुरक्षित आहे का ? घटनेचे गांभीर्य आणि वाढती गुन्हेगारीच्या संदर्भात बदलापूर असो, पुणे, मालेगाव असो किंवा ग्रामीण भागातील दुर्गम गावे असोत, अत्याचाराचे लोण सर्वत्र पसरताना दिसत आहे. केवळ शारीरिक अत्याचारच नव्हे, तर मानसिक छळ आणि सायबर क्राईमच्या माध्यमातून होणारी फसवणुकीही चिंतेचा विषय ठरत आहे.

चाकण परिसरातील घटनांमुळे संपूर्ण राज्य हादरले आहे. आपण २१ व्या शतकात वावरत असताना, विज्ञानाने प्रगती केली असली तरी सामाजिक सुरक्षिततेच्या पातळीवर आपण अजूनही मागे आहोत का, असा प्रश्न पडतो. दररोज वर्तमानपत्र उघडले की महिला आणि लहान मुलींवर होणाऱ्या अत्याचारांच्या बातम्या मन सुन्न करतात. सद्यस्थितीत आणि वाढत्या घटना मुळे आजच्या काळात अल्पवयीन मुलींना घर, शाळा किंवा सार्वजनिक ठिकाणीही सुरक्षित वाटत नाही. मुंबई, पुणे, मालेगाव, आणि छत्रपती संभाजीनगर, अमरावती, जालना, सारख्या अनेक शहरांमधून मुलींवर झालेल्या लैंगिक अत्याचारांच्या घटना वारंवार समोर येत आहेत. अनेकदा अत्याचार करणारे व्यक्ती पीडितेच्या ओळखीचे किंवा नात्यातीलच असल्याचे समोर आले आहे, जे समाजाच्या नैतिक अधःपाताचे लक्षण आहे.

वर्षीय नराधमाने लैंगिक अत्याचार करून तिची दगाडाने ठेवून हत्या केली. या घटनेनंतर आरोपीने तिचा मृतदेह लपवण्याचाही प्रयत्न केला होता. स्थानिक ग्रामस्थांनी या घटनेचा तीव्र निषेध करत आरोपीला फाशीची शिक्षा देण्याची मागणी केली असून संपूर्ण नसरापूर कडकडीत बंद ठेवण्यात आले होते. नसरापूरची घटना ताजी असतानाच, चाकण परिसरातील महाळुंगे येथे एका ३ वर्षांच्या मुलावर अनैसर्गिक अत्याचार करून

बदलापूर प्रकरणात एका शाळेतील दोन अल्पवयीन मुलींवर झालेल्या अत्याचाराच्या घटनेमुळे संपूर्ण राज्यात संतापाची लाट उसळली होती. मालेगावमध्ये ३ वर्षांच्या मुलीवर आणि पुण्यात ४ वर्षांच्या चिमुरडीवर झालेल्या अत्याचाराच्या घटनांनी महाराष्ट्र हादरला आहे. एप्रिल २०२६ मध्ये एका १९ वर्षीय तरुणाने १८० हून अधिक अल्पवयीन मुला-मुलींचे शोषण केल्याचा धक्कादायक प्रकारही समोर आला आहे.

छळाचे गंभीर आरोप केले आहेत. यासोबतच त्यांना धर्मातरासाठी प्रवृत्त करणे, विशिष्ट धार्मिक पद्धतीचे पालन करण्यास भाग पाडणे आणि धार्मिक भावना दुखावल्याचे आरोपही आहेत. पोलिसांनी या प्रकरणात कंपनीचे काही टीम लीडर्स आणि पुण्यातील एका महिला एचआर () व्यवस्थापिकेसह एकूण ७ संशयितांना अटक केली आहे.

परिसरात ही घटना घडली. रक्षकच झाला भक्षक असे म्हणावे लागतेय. महत्त्वाचे कायदेशीर आणि सामाजिक पैलू: शक्ती कायदा : अशा क्रूर गुन्हासाठी कठोर शिक्षेची तरतूद असलेला शक्ती कायदा महाराष्ट्रात लवकरात लवकर लागू करावा, अशी मागणी पुन्हा एकदा जोर धरत आहे.

कागदावर आले असले, तरी त्यांची अंमलबजावणी किती प्रभावीपणे होते, हा प्रश्न अनुत्तरितच आहे. पोलिसांवरील कामाचा ताण, तपास यंत्रणांमधील उणिवा आणि न्यायालयीन प्रक्रियेत होणारा विलंब यामुळे गुन्हेगारांचे धाडस वाढत असल्याचे चित्र दिसत आहे.

"मंथन"
-दिलीप देशपांडे.
८९९९५६६९१७

नाशिकमध्ये एप्रिल २०२६ मध्ये एका नामांकित बहुराष्ट्रीय आयटी कंपनीतील महिला कर्मचाऱ्यांवर झालेल्या लैंगिक आणि मानसिक अत्याचाराचे खळबळजनक प्रकरण समोर आले आहे. या प्रकरणाच्या सखोल तपासासाठी विशेष तपास पथकाची () नियुक्ती करण्यात आली आहे. या प्रकरणात आतापर्यंत एकूण ९ गुन्हे () दाखल झाले असून, त्यात ८ महिला आणि १ पुरुष पीडित आहेत. पीडित महिलांनी लैंगिक छळ, विनयभंग आणि मानसिक

परिहार ही घटना घडली. रक्षकच झाला भक्षक असे म्हणावे लागतेय. महत्त्वाचे कायदेशीर आणि सामाजिक पैलू: शक्ती कायदा : अशा क्रूर गुन्हासाठी कठोर शिक्षेची तरतूद असलेला शक्ती कायदा महाराष्ट्रात लवकरात लवकर लागू करावा, अशी मागणी पुन्हा एकदा जोर धरत आहे.

कागदावर आले असले, तरी त्यांची अंमलबजावणी किती प्रभावीपणे होते, हा प्रश्न अनुत्तरितच आहे. पोलिसांवरील कामाचा ताण, तपास यंत्रणांमधील उणिवा आणि न्यायालयीन प्रक्रियेत होणारा विलंब यामुळे गुन्हेगारांचे धाडस वाढत असल्याचे चित्र दिसत आहे.

कागदावर आले असले, तरी त्यांची अंमलबजावणी किती प्रभावीपणे होते, हा प्रश्न अनुत्तरितच आहे. पोलिसांवरील कामाचा ताण, तपास यंत्रणांमधील उणिवा आणि न्यायालयीन प्रक्रियेत होणारा विलंब यामुळे गुन्हेगारांचे धाडस वाढत असल्याचे चित्र दिसत आहे.

छंद हे जीवन सुजलाम सुफलाम करणारे-सुधीर कोर्टीकर सामाजिक समतेचे पुरस्कर्ते : राजर्षी छत्रपती शाहूजी महाराज

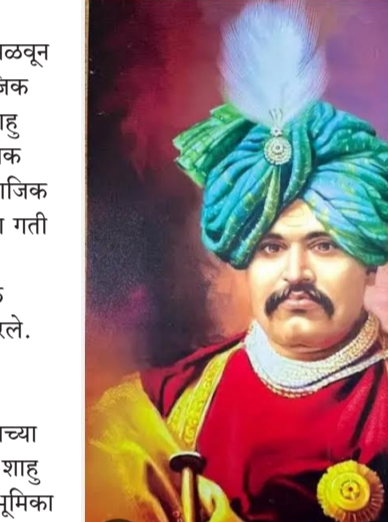
ज्योतिर्मय साहित्य
छत्रपती संभाजीनगर - सिडको एन -४ मधील दर्पण हॉलमध्ये कलारंगी मोफत आयोजित केलेल्या उन्हाळी शिबिराचे उद्घाटन रविवारी (तीन मे) ज्येष्ठ कलावंत सुधीर कोर्टीकर यांच्या हस्ते उद्घाटन करण्यात आले. अध्यक्षस्थानी सुप्रसिद्ध गायिका सारिका कुलकर्णी होत्या. प्रमुख अतिथी म्हणून आर्किटेक्ट विकास कुलकर्णी हे होते. पाहण्याचा परिचय वैशाली जोशी यांनी करून दिल्यावर त्यांना शाल श्रीफळ पुष्पगुच्छ भेट वस्तू देऊन गौरविण्यात आले.

कलारंगच्या उद्घाटनानंतर ज्येष्ठ कलावंत सुधीर कोर्टीकर म्हणाले ज्ञानसंपन्नते बरोबर विद्यार्थ्यांनी कलासंपन्न झाले पाहिजे. कला, गुण, छंद जोपासला हवा. या मधूनच त्याचा व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होणार आहे. बालपणी जोपासलेले छंद त्यांचं जीवन सुजलाम सुफलाम करणार आहेत हे सांगितले. त्यानंतर सुधीर कोर्टीकर यांनी विविध प्रकारच्या हस्तकला, रंगोळ्या कशा पद्धतीने काढाव्यात हे शिकवले. त्यानंतर त्यांनी प्राण्यांचे, पक्षांचे, वाहनांचे आवाज काढावयाचे तेही शिकवले. मुला मुलींनी लगेचच सुरेख आवाज काढून सर्वांना अचंबीत केले. कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन रेणुका मोहरीर यांनी केले.

ज्योतिर्मय साहित्य
आपल्या महाराष्ट्रात अनेक थोर, महान, विचारवंत, समाजसुधारक, विद्वत्ते, तत्त्वज्ञ लोक होऊन गेले. त्यातील प्रामुख्याने व आदराने घेतले जाणारे नाव म्हणजे "राजर्षी शाहू महाराज" शाहू महाराज हे एक सक्षम, प्रखर, तडफदार राज्यकर्ते होते. शाहू महाराजांनी त्यांच्या जीवन कार्यकाळात अनेक यशस्वी कार्य केले. व पुरोगामी धोरणे यशस्वीरित्या राबवून समाज सुधारणा केली.

ब्रिटिश राजवटीच्या काळात सामान्य जनतेला समान न्याय मिळवून देऊन बहुजन समाजाच्या सामाजिक विकास, उदार व उन्नतीसाठी शाहू महाराजांनी प्रयत्न केले. सामाजिक उन्नती, सामाजिक विकास, सामाजिक परिवर्तन, व सामाजिक उदाराला गती प्राप्त करून दिली. दलित व बहुजनांच्या विकासात आड येऊ पाहणाऱ्या वर्गाला त्यांनी दूर सारले. कुठल्याही विचारांना न जुमानता दलित, बहुजन, वंचित, पिछडा, मागास व तळागाळातील समाजाच्या सामाजिक, शैक्षणिक विकासात शाहू महाराजांनी अतिशय महत्त्वाची भूमिका बजावली.

भूमी. या संतांच्या भूमिला कित्येक थोर समाजसुधारक लाभले. फुले, शाहू, आंबेडकर, राष्ट्रसंत गाडगेबाबा महाराज, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज. यांनी समाजातील तळागाळातील व सर्व स्तरातील लोकांसाठी जीवाचे रान करून त्यांना वर काढण्याचे कार्य केले. शाहू महाराज समाजातून जातीयता

समूळ नष्ट व्हावी यासाठी महत्त्वपूर्ण समानतेचे कार्य केले. आंतरजातीय विवाहास मान्यता दिली, अस्पृश्यता नष्ट करण्यासाठी शाहू महाराजांनी ज्या गोष्टी सवर्णांसाठी होत्या त्या सर्व गोष्टी अस्पृश्य, बहुजन, दलित, वंचित यासाठी खुल्या करून दिल्या. संपूर्ण भारतात आरक्षणाचे जनक म्हणून छत्रपती राजर्षी शाहू महाराजांचे नाव गवनि घेतले जाते.

मी आहे ना....

ज्योतिर्मय साहित्य
(मागील अंकावरून)
त्यावेळी हॉस्पिटलमध्ये बेड मिळणं मुश्किल होतं. माझ्या भावांनं किरणनं ते मिळवून दिलं पण तिथपर्यंत जायचं कसं हा यक्षप्रश्न होता. चोवीस वर्षांचा पीयूष पुढे सरसावला आपल्या वडिलांच्या मदतीने त्यानं रुग्णवाहिकेची सोय केली. माझ्यासोबत तिथपर्यंत येताना, संसर्गाचा धोका माहीत असूनही, तो क्षणभरही मागे हटला नाही आणि तेव्हा अचानक माझ्या डोळ्यांसमोर सात वर्षांचा तोच पीयूष आला आपल्या आईला धीर देत म्हणणारा, "मी आहे ना पुरुष माणूस" आणि हा चोवीस वर्षांचा पीयूष.

डगमगला नव्हता. तेव्हा "मी आहे ना" हे धीर देणारं वाक्य होतं, आज "मी आहे ना" ही कृती होती. त्या एका बालसुलभ क्षणी रुजलेली जाणीव काळानं, अनुभवांनी

हा तोच मुलगा आहे, ज्याने लहानपणी सहज म्हणून वापरलेलं वाक्य मनापासून निभावलं. पण याचवेळी एक प्रश्नही मनात आला, आपण आपल्या मुलांना "पुरुष" बनवतो की "माणूस"? अशी जबाबदारी केवळ मुलांनीच घ्यावी, असं अजिबात नाही आणि आजच्या काळात मुलीही ती तितक्याच ताकदीने घेताना दिसतायत. घरात आईवडिलांच्या पाठीशी उभं राहणं, संकटात धीर देणं, निर्णय घेणं ही सगळी कामं आता फक्त "पुरुष" या चौकटीत अडकलेली राहिलेली नाहीत. अनेक मुली आज कुटुंबाचा खंबीर आधार बनताना दिसतायत. म्हणूनच कदाचित आता "मी आहे ना" हे वाक्य मुलगा किंवा मुलगी यापलीकडे जाऊन, प्रत्येक जबाबदार माणसाची ओळख बनायला हवं. कारण आधार देणं, धीर देणं आणि संकटात खंबीरपणे उभं राहणं, ही माणुसकीची खरी ओळख आहे.

लोककला समाजाचा सांस्कृतिक वारसा-डॉ. शेषराव पठाडे
कलारंग शिबिरामध्ये उधळले लोकरंग

ज्योतिर्मय साहित्य
छत्रपती संभाजीनगर - लोककला हा समाजाचा सांस्कृतिक वारसा आहे. कालानुरूप लोप पावत असलेल्या लोककलांचे संवर्धन आणि जपणुकीसाठी सर्वांनी प्रयत्न करणे आवश्यक आहे, असे प्रतिपादन लोकसाहित्याचे अभ्यासक डॉ. शेषराव पठाडे यांनी रविवारी, ३ मे रोजी येथे केले. सिडको एन-४ भागातील, दर्पण हॉलमध्ये कलारंग आयोजित रंग कल्पनेचे, क्षण आनंदाचे या उन्हाळी शिबिरात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना डॉ. पठाडे बोलत होते. अध्यक्षस्थानी शिबिर संयोजक सरिता कुलकर्णी होत्या. शनिवार, २ मे पासून कलारंगचे उन्हाळी शिबिर सुरू झाले आहे. निवृत्त जनसंपर्क अधिकारी व कलावंत सुधीर कोर्टीकर यांच्या हस्ते शिबिराचे उद्घाटन झाले. यावेळी आर्किटेक्ट विलास कुलकर्णी यांची उपस्थिती होती. दुसऱ्या दिवशी रविवारी, ३ मे रोजी सकाळच्या पहिल्या सत्रात ज्येष्ठ पत्रकार डॉ. शेषराव पठाडे यांनी लोककला : काल, आज आणि उद्या याविषयावर शिबिरार्थींना सप्रयोग मार्गदर्शन केले. शिबिरार्थींनी लोकांगितांवर ठेका धरून लोककला सादरीकरणाला उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. गर्जा महाराष्ट्र... ने प्रांभ डॉ. पठाडे यांनी जय जय महाराष्ट्र माझा गर्जा महाराष्ट्र माझा ने व्याख्यानास सुरुवात

केली. आधी गणाला रणी आणा हो नाहीतर रंग पुन्हा सुना सुना... आणि नमूया आधी देश भारती मानवतेची करूनी आरती... सादर करून ओवीपासून लावणी-पोवाडा-अभंग परंपरेवर प्रकाश टाकला. मराठवाड्याला संत आणि कलावंतांची समृद्ध परंपरा असून त्यांनी निर्माण केलेल्या रचना आणि लोकसाहित्यातून लोकप्रबोधन झाले आहे. यानून समानजमनाची मशागत झाली आहे. आता शालेय पाठळीपासून लोककला विषय शिकविला जाणार असून, पुढच्या पिढीसाठी लोककलांचा ठेवा जपून ठेवण्याचे आवाहन शिबिरार्थींना केले. बाई सुया घे गं ला प्रतिसाद यावेळी डॉ. पठाडे यांनी मै बंबई देखकर आया रे, सुन मेरे शंकरभैय्या..., बाई सुया घे गं दाभण घे... आणि (स्व.) लावणीसम्राट ज्ञानोबा उत्पात यांची चला जेजुरीला जाऊ... ही अध्यात्मिक लावणी सादर करून शिबिरार्थींची मने जिंकली. लोकभाषेतील लोककलांचा शासन विविध योजनांचा प्रचार आणि प्रसार करण्यासाठी उपयुक्त करून घेत असल्याचे सांगून शिबिरार्थींना त्यांनी समृद्ध अशा लोककलांचे जतन आणि संवर्धनाची शपथ देवविली. पाहण्याचा परिचय वैशाली जोशी यांनी करून दिला. सूत्रसंचालन रेणुका मोहरीकर यांनी केले. प्रसाद जोशी यांनी आभारप्रदर्शन केले. यावेळी परिसरातील नागरिक ज्येष्ठ नागरिकांसह पालक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.